

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(15:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1920, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 1 Januari	<p><i>Prenumerationspris:</i> 2: 50 pr helt år, 1: 25 pr halvt år. Lösnummer 30 öre.</p> <p><i>Annonspris:</i> Å sista sidan 25 öre pr mm, å textsida 40 öre pr mm.</p>	<p>Redaktör: RUTH GUSTAFSON Brännkyrkagatan 27 St. Tel. Söder 74 94.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE WESSMAN, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.</p>	1920
------------------	---	--	--	------

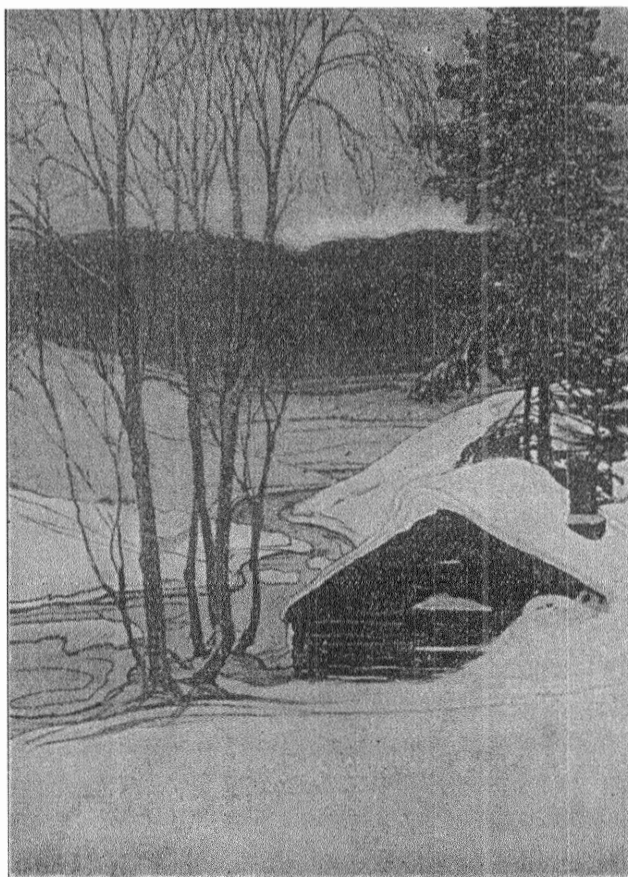
Löften och förhoppningar.

Nyårsskiftet går så ögonblickligt och omärkligt förbi och dock är det något av ogripbar stämning över det. Den vänliga nyårshälsningen, som gör människorna för en stund goda och glada, är en gammal tradition, men det ligger kanske dock någon mening däruti. Till oss nordbor giver det nya året det säkra löftet, att mörkret viker för den ljusa våren. Löften och förhoppningar givas och tändas; det återstår att se under årets gång hur dessa kunna infrias.

För arbetarklassen, som bokstavligen sett har levat och lever på skuggsidan av livet, blir detta år som alla de gångna och många av de kommande fyllt av arbete och strider för sin rätt.

Förut har det varit det tunga, hårda och ihärdiga arbetet att bygga upp vår arbetarrörelse och bryta den igenom, nu gäller det att bevara den nådda ställningen

och att framförallt stärka densamma. Vi ha nu möjlighet som klass, att med vår nya maktställning och under det ansvar som därav följer, direkt taga

Otto Hesselbom: VINTERLANDSKAP.

hand om våra stora frågor, att börja infria våra löften och förhoppningar.

Där ha vi kvinnor vår givna plats och verksamhet. Vi äro medborgare i sam-

ma utsträckning som männen och kunna öva direkt inflytande på de avgörande besluten. Stora sociala frågor och rena klassfrågor beröra oss som självförsörjande arbeterskor, som hustrur och mödrar. Vi äga praktisk erfarenhet, som väger fullt ut lika mycket som boklig bildning och sociala teorier på andra håll.

Men det blir arbete för oss, organisations- och upplysningsarbete. Vår kvinnorörelse, våra över hundra socialdemokratiska kvinnoklubbar ha här ett vidsträckt arbetsfält och en stor uppgift. Genom klubbarbetet och självstudier skola vi bringas kunskap om socialismens teorier, om arbetarrörelsens praktiska verksamhet och de närmaste stora uppgifterna, vi skola bliva upplysta och vakna socialdemokrater och medborgare. Låt oss genom arbetet i vår rörelse få intres-

sen i livet, något att tro på, att leva för.

En sådan kvinnorörelse inom den svenska arbetarrörelsen blir för denna

Obligatorisk sjuk- och moderskapsförsäkring.

Den 14 okt. avlämnade socialförsäkringskommittén förslag till lag om allmän sjukförsäkring.

Enligt förslaget skall sjukförsäkringen omfatta varje svensk man och kvinna, som fyllt sexton år och som har själv eller tillsammans med make en årlig arbetsförtjänst ej överstigande 5,400 kr. eller förmögenhet ej överstigande 15,000 kr. eller inkomst av livränta, pension e. d. ej överstigande 1,000 kr.

Det framlagda förslaget till ny giftermålsbalk och detta sjukförsäkringsförslag ha mot varandra stridande principer angående den gifta kvinnans ställning.

Försäkringsavgifterna skola nämligen erläggas av alla de försäkrade med viss procent av den årliga arbetsförtjänsten, men för hustrur, som helt arbeta inom hemmet, skall årsinkomsten enl. § 23 ej beräknas till mer än 270 kr. eller det även i övriga fall lägsta belopp, till vilket enligt förslaget inkomst skall kunna beräknas.

Vid sjukdomsfall utbetalas till försäkrad fri läkarevård och läkemedel samt en sjukpenning motsvarande $\frac{2}{3}$ av arbetsförtjänsten de 180 första dagarna och därefter halv sjukpenning.

Vid barns börd utbetalas såsom moderskapshjälp erforderlig vård av barnmorska samt under 56 dagar, 14 före och 42 efter barns börd, en moderskapspenning motsvarande hel sjukpenning, dock lägst 1 kr., samt utöver de första 42 dagarna en ampenning motsvarande halv sjukpenning för varje dag en försäkrad kvinna, som är huvudsakligen beroende av arbetsförtjänst från arbetsgivare, ammar sitt barn, dock högst under 50 dagar.

Försäkringsavgifterna beräknas bli 2 $\frac{1}{2}$ % å arbetsförtjänsten, således lägst 6 kr. = 50 öre per månad och högst 120 kr. = 10 kr. pr månad.

Sjukpenningen blir $\frac{2}{3}$ av arbetsförtjänsten, således lägst 50 öre pr dag, högst 10 kr. pr dag.

Kommittén motiverar sitt förslag angående uppskattningen av hustruns arbetsförtjänst med att i flertalet fall försäkringsavgiften måste betalas av mannen och således kommer att öka de samfälliga utgifterna samt att då hustrun tillika erhåller fri läkarevård och medicin torde den dagliga sjukpenningen av 50 öre i allmänhet kunna anses någorlunda tillräcklig med hänsyn därtill, att hustrun i denna sin egenkap under sjukdom i regel fortfarande åtnjuter sitt vanliga underhåll.

ett kamratligt och trofast stöd och för oss själva av djupaste innehåll och betydelse. Ruth Gustafson.

I förslaget till ny giftermålsbalk heter det: "Det kan hända, att hustrun har inkomster ej blott av förmögenhet utan även av arbete. Med dessa inkomster bör hon bidra till familjens underhåll. Men underhållet består ej blott av vad den ena eller andra maken med den inkomst han har kan för familjens behov anskaffa. Den vård hustrun ägnar hemmet och familjen måste, även rent ekonomiskt sett, anses såsom ett bidrag till familjens underhåll."

"Av den äktenskapliga gemenskapen följer att makarna böra leva under lika förhållanden, oberoende av den enes eller den andres större tillgångar och att således icke blott de gemensamma behoven utan ock vardera makens särskilda behov efter samma levnadsstandard."

"Denna standard skall således beräknas med hänsyn till vad bägge makarna sammanlagt kunna antagas vara i stånd att prestera."

"Var och en av makarna har anspråk på att få leva efter den standard, som efter sådan beräkning må anses såsom tillbörlig, och således göra anspråk på att den andra efter denna grund bidrager till familjens underhåll."

Till familjens underhåll räknas den gemensamma hushållningen, föda, bostad, tjänare o. s. v. Härmed bör likställas vad som åtgår för makes kost, bostad och dylikt, då han t. ex. för hälsans vårdande vistas å annan ort än där makarnas hem är beläget. Jämväl erforderliga försäkringspremier anses ingå i underhållet.

Sjukförsäkringslagförslaget har icke fäst något avseende vid den olika levnadsstandard de olika försäkrade leva efter annat än då det gäller personer med direkt penningeinkomst. Hustrur, som för sitt arbete i hemmet åtnjuta naturaförmåner, anses även vid sjukdom komma att åtnjuta sitt vanliga underhåll, men hustruns arbete i hemmet måste dock vid sjukdom ersättas av annan person, som troligen ej kommer att åtnöjas utan ersättning, och denna ersättning kommer säkert att fordras olika av en ställföreträdare för en hustru i en familj med 5,400 kr. i årslön och i en familj med 1,200 i årslön, liksom värden säkert även kommer att ställa sig olika dyrbar.

De allmänna sjukkassor, som enligt förslaget skulle upprättas, äga ock frihet att bestämma arbetsförtjänsten efter omständigheterna. Där hustrun eller annan familjemedlem önskar få sin arbetsinkomst uppskattad efter de verkliga förhållandena och ej efter de särskilda grunderna för årsförtjänstens beräkning, äger kassan rätt men ej skyldighet att medgiva sådant. I motiveringen säges, "att kas-

san dock måste taga hänsyn till att avgifterna ej bli alltför betungande". I regel böra 270 kr. enligt de särskilda grunderna tillämpas och "endast där den försäkrade själv så önskar och kassan finner sig utan förlust kunna medgiva sådant" bör hustruns arbetsförtjänst kunna bestämmas högre.

Man frågar sig givetvis, om icke försäkringsavgiften och sjukpenningen för hustrun liksom för mannen bort grundas på familjens gemensamma inkomst.

Försiktigtvis har kommittén, med minne av diskussionen angående pensionsförsäkringslagen, tillagt följande: "Det lär knappast behöva tilläggas att med dessa stadganden om beräkningen av arbetsförtjänsten för hustru icke avsetts att angiva någon slags värdering av hennes arbete i hemmet."

Något större antal sjuksimulanter bland hemmens arbetare kan väl ej befaras om sjukpenningen tillmätts rikligare. En eventuell oro för att skapa simulanter är nog icke grunden för sjukpenningens fastställande till 50 öre. Motivet är att skona familjerna från för betungande försäkringsavgifter.

Med minne av kampen mot den uppdelning av män och kvinnor i skilda riskklasser, som pensionsförsäkringslagen införde, och med minne av en kommittéledamots offentliga framställning att det var "försäkringstekniskt omöjligt" att ha en gemensam avgiftsprocentberäkning är det glädjande konstatera, att det föreliggande förslaget stipulerar en lika procent å arbetsförtjänsten för alla försäkrade.

I motiveringen heter det: "I allmänhet vila försäkringar av den art, varom nu är fråga, på ömsesidighet och full solidaritet mellan de försäkrade så till vida, att med avseende å avgiftsprocenten, utom i fråga om riskavgifter för vissa yrken med större sjukdomsrisk, någon åtskillnad ej göres mellan sjukliga personer och personer med gott hälsotillstånd, mellan gamla och unga, mellan män och kvinnor, gifta och ogifta o. s. v."

Med minne av kvinnornas kamp mot 1912 års moderskapsförsäkringsförslag, som omfattade kvinnor i industriellt yrke från 15 till 51 år och lade hela försäkringskostnaden på dessas axlar, är det glädjande konstatera, att i det nu framlagda förslaget moderskapsförsäkringen liksom i all utländsk lagstiftning blivit en naturlig påbyggnad på den obligatoriska sjukförsäkringen.

Kommittén framhåller, att "kostnaden för moderskapshjälpen rimligtvis icke torde kunna åläggas mödrarna med samma belopp som övriga försäkrade, utan torde denna kostnad, som både avser ett synnerligt viktigt allmänt intresse och en särskild fördel för individen, bör tänkas utgå i förhållande till arbetsförtjänsten."

Meddelande till kvinnoklubbarna.

Kongressen.

Centralstyrelsen har beslutat att kvinnokongressen skall hållas omedelbart efter partikongressen, alltså den 16, 17 och 18 febr. 1920.

Representationsrätt.

Organisation har rätt att sända 1 ombud för varje påbörjat 50-tal medlemmar.

Kongressfonden.

Kongressfonden bildades efter beslut å kongressen 1917. Avsikten var att bereda kvinnoklubbarna tillfälle att i förskott inbetala 20 öre pr medlem och år till denna fond för att av dessa medel dels betala klubbens kongressavgift och dels resefördelningen för ombudet vid kongressen. Anslutningen till denna fond har från klubbarna varit fullt-frivillig.

Den situationen har emellertid nu inträffat, att resorna äro minst tredubbel så dyra som då avgiften till fonden bestämdes, varför fondens medel ej torde förslå till hela resekostnaderna för de anslutna klubbarnas ombud. De klubbar, som ej gjort någon inbetalning till denna fond, kunna ej erhålla någon utbetalning till hjälp till resekostnaderna utan få själva vidkännas hela resekostnaderna enligt resefördelningen.

Fonden får ju närmast betraktas som en slags sparkassa, men ändamålet har varit att de större klubbarna på detta sätt skulle bli stödande för de mindre klubbarnas representation. Resefördelningen har vid föregående kongresser gått till omkring 14 kr. för varje ombud. Nu får man räkna med minst 30 kr.

Kongressdeltagare.

uppmanas att i god tid, om det finnes möjlighet, genom bekanta eller släkt och vänner skaffa sig logi.

Det är ont om hotellrum och därför är det ej att lita på att få sådana utan vidare, när man kommer till Stockholm.

* * *

C. S. är även betänkt att söka ordna en instruktionskurs med föreläsningar, eventuellt den 18, onsdagen efter kongressen, i kommunalkunskap och klubbarbete, men därom komma vidare meddelanden att inflyta i februarinumret av Morgonbris.

Centralstyrelsen.

En lucka i den svenska socialförsäkringen skulle bli fylld, om det nu föreliggande förslaget komme att upphöjas till lag. En stor apparat skulle den, liksom pensionsförsäkringen, komma att medföra, men socialförsäkringens betydelse för närvarande bör icke underskattas.

Anna Åbergsson.

På agitation i Västmanland.

I den tidiga morgonstunden sker starten från Karlstad och efter en lång och tröttsam järnvägsresa är man då äntligen framme vid Surahammar, första mötesplatsen på denna turné. Här var kvinnoklubben just i färd med att fira födelsedagen av sin tvååriga tillvaro och hade fördensskull anordnat familjefest i Folkets hus. Klubbmedlemmarna i Surahammar tycks ha klart för sig vad tiden kräver av kvinnorna, de ha ledamöter i både kommunalfullmäktige och fattigvårdsstyrelse.

Därifrån till Västerås. Efter det offentliga mötet, klubbmöte, och som avslutning bjöds på kaffe och tårter.

Nästa plats var Fagersta. Där artar en liten pigg kvinnoklubb, som även har ledamöter i kommunalfullmäktige. Där bjöds på stilig musik av en strängorkester, både före och efter föredraget. Väl värt att beakta för mötesanordnare: gör mötena trevliga och omväxlande, så komma nog människorna till er. Fagerstakvinnorna ville inte släppa mig i väg med mindre jag lovade dem att jag skulle bilda klubb i Ängelsberg, dit färden nästa dag skulle ställas. Löftet infriades också och Ängelsbergs kvinnoklubb är nu en verklighet. Hoppas nu även att kamraterna i Fagersta inte glömma sina åligganden att hjälpa den nya klubben i gång.

Nästa plats var Kolsva. Litet folk hade infunnit sig, varför ett kort möte hölls. Efter mötet uttalade sig de närvarande kvinnorna för att som hittills verka för direkt anslutning till arbetarekommunen, varjämte utsågs en kommissionär för Morgonbris.

Söndag kl. 4 e. m. samlades vi i samlingsalen i Sala nya folkskola och bildade där Sala soc.-dem. kvinnoklubb. Den måtte väl om någon ha framtiden för sig, som börjar sitt liv på en, jag höll på att skriva, helig plats. Därifrån till Tillberga. Litet folk, kort möte. Där fanns förut kommissionär för Morgonbris.

Så ställes färden till Skultuna, en avundsvärd plats när det gäller möteslokaler. Där finns på den lilla platsen både goodtemplar-, templarlokal och Folkets hus. I det senare hade arbetarekommunen anordnat möte och ganska många hade hörsammat kallelsen. Föredrag hölls och efteråt stannade mötesdeltagarna till min förvåning kvar; de tycktes vänta sig något mera. Och det kom också. Ordföranden måste leta reda på klubban och snart är diskussionen i full gång. Kraftiga slag både ges och fås när Skultuna kvinnor ställa männen till ansvar för att de inte gjort sin skyldighet när det gällt agitation bland kvinnorna. Hoppas gubbarna bättra sig efter detta. Hela diskussionen, som stundom blev gan-

ska skarp, fördes dock under det allra trevligaste gemyt, man skulle nästan kunna säga uppsluppet, och jag tyckte, när jag vandrade hem från mötet, att så trevlig aftonunderhållning hade jag inte bevistat på länge.

Sista platsen var Köping. Där startades även en liten kvinnoklubb. Styrelse valdes och kommissionär för Morgonbris tillsattes.

Ja, så var då min vistelse i Västmanland slut, men nu hade våran Agda som avslutning ordnat om ett möte i Smedjebacken. Mötet hölls i kommunalhuset och till detsamma hade rätt många kvinnor infunnit sig. Känslan av att det är nödvändigt att få ett ordnat samarbete till stånd bland klubbarna växer sig allt starkare ute i länen och under juldagarna ämnar Smedjebackens kvinnoklubb inbjuda de övriga klubbarna inom Dalarne till en konferens för dryftande av frågan om bildande av Dalarnes distrikt.

Hulda Flood.

Finlands socialdemokratiska kvinnoförbund.

I samband med den socialdemokratiska partikongressen i Hälsingfors har Socialdemokratiska kvinnoförbundet hållit kongress. Denna var besökt av ett 70-tal representanter för kvinnoavdelningar och fackföreningar.

Förbundets medlemsantal, som vid utgången av år 1917 utgjorde 6,343, fördelade på 110 avdelningar, utgjorde den 30 september detta år omkring 3,500, fördelade på 81 avdelningar.

Kongressen diskuterade med stor iver frågan om arbetarkvinnans ställning till socialdemokratiska partiet, i vilket sammanhang en del röster bl. a. höjdes för partiets anslutning till tredje internationalen. Frågan lämnades emellertid obesvarad.

I frågan om amnesti åt de politiska fångarna gjorde kongressen ett uttalande, vari den bl. a. uppdrog åt förbundsstyrelsen att i skrivelser till övriga länders socialdemokratiska kvinnoförbund göra dem uppmärksamma på denna frågas läge, varjämte riksdagsgruppen uppmanades att med alla tillgängliga medel verka för amnesti.

I frågan om förhållandena till Rådss-Ryssland uttalade kvinnokongressen, att riksdagsgruppen bör göra vad den förmår för att hindra krigsentusiasterna att få sin vilja fram och i stället söka få fred till stånd. I slutklämmen uttalades en protest mot hungerblockaden.

För övrigt diskuterade kongressen frågan om ordnandet av agitationen, om arbetarkvinnorna och de kommunala valen, om arbetarskyddslagstiftningen, om utgivandet av Työläisnainen, om kvinnornas fackliga organisation m. fl. frågor.

Morgonbris 1920.

Åter har ett år gått, och ett för kvinnorna i vårt land av stor betydelse. Vi stå inför samhällsuppgifterna lika ansvariga som männen. För arbetarekvinorna är därför varje dag av värde. Vi måste alltid rikta blicken framåt, emedan vi inte ha den ställning i samhället, att vi kunna vara överksamma inför dess utveckling. Våra ännu oförstående klassystrar måste vi upplysa och vinna för vårt omdaningsarbete.

Ett av de verksamaste medlen i agitations- och upplysningsarbetet är den skriftliga propagandan. Vi socialdemokratiska kvinnor och våra klubbar ha dock en möjlighet att tillvarata, när det gäller agitation och upplysning och det är att göra vår egen tidning, Morgonbris, ekonomiskt stark och spridd i mångdubblade upplagor, att den når kvinnorna i arbetarhemmen såväl som kvinnorna ute på arbetsmarknaden.

Morgonbris har under 14 år oavbrutet utkommit och har så långt det varit möjligt sökt giva sina läsare kunskap om arbetarrörelsens idévärld och praktiska verksamhet.

Under detta år kommer Morgonbris med samma program som förut att utgivas med ett nummer i månaden, men har C. S. ansett det nödvändigt utvidga tidningen till sitt ursprungliga format av 12 sidor. Vi kunna ej inför den mängd av frågor, som nu fordra sin belysning, reda oss med det starkt begränsade utrymme tidningen nu äger.

Som papper och tryckningsomkostnader ännu stå på samma höga nivå, måste vi med denna utvidgning även höja priset.

Lösnummerpriset blir sålunda 20 öre pr ex. och prenumerationspriset kr. 2:50 för helt år. Kommissionärer erhålla samma villkor som förut, nämligen 20 procents rabatt. All prenumeration sker genom posten.

Inbetalning av sålda ex. skall ske senast varannan månad.

Vi vilja härmed sända ett hjärtligt tack till alla dem, som under det förflutna året arbetat för vår tidning.

Med partihälsning

**Socialdemokratiska Kvinnornas
Centralstyrelse.**

Elin Engström 60 år.

Fru Elin Engström på Social-Demokratens expeditionella avdelning fyllde nyårsdagen 60 år.

Fru Engström tillhör dem, som voro med på vår rörelses första dagar, då såväl hon som hennes make, tunnbinderiarb. J. M. Engström, nedlade ett betydande arbete i banbrytande riktning. Hennes man fick icke vara med om att se vårt partis framrykning till sin nuvarande framskjutna position.

Elin Engström har många minnen och hägkomster från rörelsens olika skeden, men hon har en panisk förskräckelse för alla intervjuare, varför vi avstå från ett planerat försök till några erinringar från flydda dagar.

Vår 60-åring, som sedan länge stått i pionjärernas krets, har för vår tidnings ekonomiska ledning haft mycket att betyda. Tyst och försynt som hon är till sitt väsen kommer hon säkert ännu att länge verka inom vårt företag och rörelse, som hon redan från unga år varit så trofast.

I denna Social-Demokratens hälsning till Elin Engström instämma vi av hjärtat och med ett varmt tack för allt hennes arbete i vår rörelse.

Elin Engström har tillhört Stockholms allmänna kvinnoklubb ifrån den dag den bildades för över 27 år sedan och där nedlagt ett värdefullt arbete i styrelse och kommittéer och som enskild medlem. I klubbens kommitté för feriebarns beklädnad har fru Engström i många år verkat med energi och varmt intresse för fattiga kolonibarn. Som revisor för Morgonbris och C. S. har fru Engström följt denna del av vår kvinnorörelses verksamhet och deltagit i alla våra kongresser, varifrån hon är känd och värderad av många våra kamrater ute i landet.

Elin Engström är den typ av kvinnan vi längta efter, den upplysta, självständiga arbetarkvinnan.

Frigörelse från moderskap.

Denna fråga kan och bör aldrig diskuteras inom en individuell synvinkel.

Den är för släktets fortbestånd och hälsa, ur rashygienisk synpunkt, av utomordentlig betydelse.

"Så länge", säger 'M. L.', "som det finns folk med passioner, så länge sunda förnuftet säger att ett mindre ont bör föredragas framför ett större och det är ett mindre ont att med sakkunnig hjälp avlägsna ett foster — så stort som en äрта — än att kvinnan begår självmord."

Men jag frågar, var är gränsen för detta mindre ondas tillgripande satt? Efter den erfarenhet jag har av vad jag därvidlag sett i Amerikas storstäder, måste jag säga, att i längden blir det just detta "mindre" ondas tillgripande, som i fortsättningen blir icke blott till det "största" onda för kvinnan själv utan jämväl för hela släktet. Någon gräns därvidlag kan aldrig fastställas och just därför degenererar den kvinnokarakteren, undergräver och förstör kvinnans hälsa och skapar fram ett erotiskt leverne — man och kvinna emellan — det man tydligen ser bevis på bland storstädernas ungdom.

Alla känna vi tillräckligt ärtflighetslagarna för att förstå att gårt eget liv och leverne, vår egen fysiska styrka, vår moral, upphöjd eller förvanskad, är underlaget för det kommande släktets plan.

Vi behöva ej fråga oss mer än en gång vad en fosterfördrivningslag skulle leda till. Lättfärdighet i arv åt barnen, hela släktets säkra underminering! En rätt insikt i dessa ärtflighetslagars betydelse, skulle i väsentlig mån omskapa hela vår sedliga uppfostran.

Och det är uppfostran och upplysning vi behöva mer än något annat, sexuell-hygienisk uppfostran i hemmen, i skolorna, så att när mannen och kvinnan mötas ute i livet de då förstå att passionen måste förenas med ansvaret icke endast för sig själva, utan för släktets karaktär och dess hälsa.

Såväl forntid, nutid som framtid äro väl sammanlänkade i vårt människoväsen. Vi ha våra förfäder att tacka för den utvecklingsplan vi nått fram till, senare tidens barn skola stå i tacksamhet till oss för den moral, den andliga utveckling vi burit upp och givit i arv åt dem.

Spencer har en gång sagt, "att så länge skolan ej ens satt uppfostringsläran på sitt program, ehuru det att förstå att sköta sin andliga och kroppsliga utveckling och hälsa är det viktigaste av allt, så länge kunna vi ej vänta att vi skola hava ögonen öppna för det som mer är".

Och detta är så sant. En fråga som denna ("om frigörelse från moderskap")

under sådana som av "M. L." här framdragna riktlinjer) skulle föra oss djupare ner i moraliskt hänseende än när forntidens kvinnor och män på sitt sätt gjorde sig kvitt allt för många barn genom att döda de små barnen. Detta var grymt, men släktets hälsa underminerades och förstördes ej genom denna grymhet. Ett annat förhållande blir det med frigörelse från moderskap genom fosterfördrivning. Det kan tillgripas en eller flera gånger, beroende på kvinnans fysik, men det är en gräns för allt här i världen, så även för detta, och då kvinnan nått den gränsen tvingas hon att med eller mot sin vilja föda barnet eller gå under själv vid ett nytt försök. I de nittio fallen på hundra väljer kvinnan det förra, men då har naturen hämmat sig själv, ej enbart utöver kvinnan utan framförallt utöver den nya individen, utöver samhället. I stället för ett tillskott av kraftigt friskt människomaterial ha vi genom våld mot naturen och dess lagar fått ett tillskott av degenererad, förstörd livskraft.

Detta är den enda logiska utvecklingen av frihet från moderskap genom fosterfördrivning.

Ansvar för oss själva men framförallt för de släktled, som en gång skola stå tacksamma och erkännande inför det arbete vi nedlagt i kulturens tjänst medan vi levde och verkade, förbjuder oss att antaga en lag, som kommer att draga ned ansvaret för livsförnyelsen.

Maja Björkman-Broberg.

I dec.-numret säger "Bekymrad mor": "Inte lär det väl heller vara någon mor, som inte med sorg och smärta skulle veta sin dotter ute på vilka äventyrligheter som helst, även om följderna kunde undvikas." — Är av alldeles samma mening. Men jag skall be "Bekymrad mor" vara god hålla sig till vad jag sagt och inte fantisera! Har nämligen aldrig förordat "vilka äventyrligheter som helst", utan — kärleksförbindelser. Men om "Bekymrad mor" i den anförda satsen i stället för uttrycket "vilka äventyrligheter som helst" insätter vad jag förordat och alltså säger: "ute i kärleksärenden", så finnas förvisso mödrar, som äro kloka nog att inse, att döttrarna, i stället för att ta skada av kärleksförbindelser tvärtom härigenom uppnå ett betydande tillskott i arbetslust och livsglädje.

Så länge de nuvarande fosterfördrivningslagarna bestå, ha mödrarna i sanning anledning till bekymmer, då de ej kunna vara trygga för att inte en gång antingen få se dotterns hela ekonomi snedvriden genom ett ovälkommet barn eller att finna henne nödgad till ett pliktäktenskap eller att få hämta hem henne, söndersargad av kvacksalvare för att inom kort transporterats till bårhuset eller att få mottaga henne sedan hon själv förkortat

sitt liv. Det är alltså nu, medan fosterfördrivningsstraffen bestå, som döttrarna äro ute i äventyrligheter ofta t. o. m. då det är fråga om det vackraste kärleksförhållande. Ekonomiska och andra skäl kunna nämligen som känt även i sistnämnda fall göra ett föräldraskap i hög grad olycksdigert.

Många mödrar, som med sorg och smärta se sina döttrar vara ute i kärleksärenden, sörja nog mest över, att de tro dem härigenom riskera att gå miste om ett ekonomiskt gott parti. Tärvliga ekonomiska beräkningar alltså som grund för sorgen och smärtan. Ur denna synpunkt är det givetvis försmädligt, att döttrarna äro nog opraktiska att ge bort sig utan solitt vederlag i form av ett ekonomiskt förmånligt äktenskap.

Sexuell hållningslöshet förespåddes även under preventiv-stridernas dagar. Erfarenheten har dock obetingat givit dem rätt, som hade den goda tanken om kvinnorna, att flertalet av dem ej ge sig hän utan att erfara sympatier, hur trygga de än kunna vara mot följderna. Sexuell hållningslöshet har som bekant ej blivit resultatet, men däremot talrika fria kärleksförbindelser — på prostitutionens bekostnad. När full trygghet vinnes, blir prostitutionens verkningskrets ännu mera kringskuren. Och erfarenheten skall förvisso även då ge dem rätt, som trott gott om kvinnorna.

Illu nog är det, att de socialdemokratiska kvinnoorganisationerna så helt försummat preventivmedelspropagandan och striden mot preventivlagen. Skall nu även kampen mot fosterfördrivningslagarna utkämpas med de socialdemokratiska kvinnorna som blotta åskådare? —

Dessvärre ser det ut, som om ej blott detta skulle bli fallet, utan som om så skulle komma att ske även beträffande ett tredje spörsmål, även det av den mest genomgripande betydelse. Signaturen "Mor" (nov.-numret) snuddade något vid de rashygieniska frågorna. Hur är det möjligt, att dessa angelägenheter kunnat så totalt försummas av de socialdemokratiska kvinnorna, vilka dock bort vara de första att inse kvinnornas ansvar som den kommande generationens väktare?

Vad nativitetsminskningsfrågan beträffar, så ber jag få hänvisa till prof. Brismans uppsats "Arbetslönens problem" i 1:a häftet av Ekonomisk Tidsskrift för 1919. Vidare till sid. 40—46 i hans "Nationalekonomi" (1918 års upplaga). M. L.

Det skulle tydligen vara ett mycket ampert inlägg i Morgonbris decembernummer av M. L. gentemot min föregående artikel i denna fråga. Men jag får bekänna, att det var både med lättnad och ledsnad jag läste densamma.

Lättnad emedan M. L. nu i sin senaste artikel preciserar den diskutera-

de fosterfördrivningen till "en reservutväg, ett undantag".

Ledsnad över att M. L., som dock i sina båda artiklar rör sig med ganska tvärsäkra påståenden, själv knappast inför tidningens publik synes taga svaret så hårt.

Vad jag i min artikel i novembernumret efterlyste var bevis för att M. L:s mening var given socialdemokratisk, men dessa bevis synas ej kunna presteras. M. L. hänvisar till en katolsk präst och — Hinke Bergegren. Om den katolske prästen är socialdemokrat vet jag ju ej och det upplyses ej om. Men jag tror mig förstå, att Hinke Bergegren betackar sig för att bli utgiven som socialdemokrat.

M. L:s citat av den katolske prästen är dräpligt. Denne yttrar: "Försök vara avhållsam, tills du gifter dig! Mången kan det. Lyckas det dig, så är det väl. Lyckas det ej, så behöver du ej göra dig några förebräelser och anse dig vara en dålig människa eller en förlorad syndare."

Detta råd synes vara lätt att följa och behöver väl strängt taget icke framkalla några själsstrider eller betänkligheter. Han är upphunnen av allt för många! Men så är det, när man har absolutionen klar i förväg. För undvikande av missförstånd ber jag få säga, att det har aldrig fallit mig in att yttra mig över, hur "kloka, tappra, naturliga kvinnor", "modiga och självmedvetna" ställa för sig i sexuellt avseende — de ha sin livs-åskådning och inrätta för sig på eget ansvar — få de så visst ett barn, erkänna de det inför hela världen och de ha min beundran. Men de äro, tyvärr, ej så många och bli det troligen ej heller. Jag tänkte närmast på ungdomen, innan den är så klok, som den själv tror, och detta anser jag fortfarande vara den viktigaste synpunkten.

Till sist till själva kärnan i det hela: fosterfördrivning "under mycket tidigt stadium" eller "när ett foster är så stort som en ärtä". Ja, som reservutväg, som M. L. säger, i vissa fall torde nutidens människor kunna vara fullt ense om, att det borde vara tillåtet; det antydde jag även i min förra artikel. Men hela saken är inte fullt så enkel och utan fara för kvinnan, som M. L. behandlar densamma.

Huru många kvinnor tror M. L. äro övertygade om havandeskap och beredda att underkasta sig en här ifrågasvarande operation så tidigt som efter menstruationens första uteblivande, ty denna kan ju också någon gång utebli av andra orsaker, eller hur många läkare skulle våga sig på att konstatera havandeskap med endast detta som ledning? Och då fostret är stort som en ärtä, är ägget redan dubbelt så stort och då är operationen icke längre så ofarlig som M. L. synes förutsätta. Åberopar mig här fortfarande på sam-

TILL ELLEN KEY.

*I seklers natt och dimmors tunga tystnad
gå världar om varann i evig kretsgångs lystnad,
och folken äro med på sällsam himmelfärd.
De äro livets ked igenom urtidsvärld,
och människan är sist och först och minst i allt
— och ändå är hon störst i ingentingens gestalt.
Hon är ett skiljemynt emellan liv och död,
en afton är hon vissnad, en morgon åter röd.*

*En droppe, gnistrande klar
i eviga tillvarons källa
ditt liv, Ellen Key, det var.
Din gärning har vildrosens friska doft,
den dofta skall när du själv är stoft.*

JULIA STRÖM-OLSSON.

ma läkares utlåtande som i min förra artikel.

Med ett sådant lotteri anser jag för min del det ej vore rättvist eller lyckligt att söka köpa kvinnornas "frihet" och jag kan ej inse, att detta nya osäkerhetstillstånd skulle göra kvinnornas ställning ett uns bättre eller höja deras människovärde.

Till alla de bevisfrågor, vittnande om ansvarskänsla (utom den om eldsvådettillbudet, som nog borde tänkas över litet bättre), som M. L. framför, skulle jag vilja foga ännu en:

Skulle det ej vittna om ansvarskänsla, om ungdom ålade sig någon återhållsamhet?

Till Dagny skulle jag vilja säga, att det är fullkomligt misstag att tro mig vara överklass. Jag har inom arbetarkvinnornas led använt de bästa åren av mitt liv i kampen för kvinnornas frigörelse och tror mig också ha lärt en hel del av livet, men aldrig har jag kunnat få i mitt huvud att vi, äntligen komna till medinflytande i samhällets angelägenheter, skulle börja arbeta så bakvänt, så vi, för att förhindra kriget, skulle utrota folket.

Jag har hört detta argument förr, men jag har alltid tyckt det ha en förtyvlad likhet med historien om bonden, som skulle lära hästen sluta upp att äta. Hästen dog, och hade han inte gjort det, så skulle jag lärt honom låta bli att dricka också, sa' bonden.

Det är klart, att om det inte finns folk, så kan det inte bli något krig — men om vi ej intressera oss för om det finns folk i världen eller ej, varför

skulle vi då slita ut oss för att skapa ett rättfärdigare samhälle i framtiden? Och har Ni tänkt igenom konsekvenserna av att de, som under alla förhållanden redan nu begränsa och reglera barnantalet, äro i allmänhet de bästa och högst stående individerna — de som naturen skulle få de bästa, livskraftigaste barnen — under det att massor av barn växa upp under olidliga förhållanden i bottenlöst elände, där deras utveckling blir därefter — och att dessa bilda den nya generationen; detta är lika i alla länder.

Vi måste väl se, att massor av människor f. n. födas i förhållanden, som icke låta sig regleras av och vilkas öde icke skulle förändras genom den här föreslagna åtgärden. Icke ens M. L. vågar utsträcka tanken till att hans förslag skulle omfatta alla dessa kvinnor i de fattigaste hemmen. Ett läkarearvode på 50 à 100 kr. vore redan det för dessa oöverkomligt, och dessutom skulle det ju, som sagt, ej kunna bli annat än i undantagsfall.

Mitt inlägg i denna fråga har intet att göra med patrioternas "rop på mer barnalstring", men jag har velat i min mån belysa, att man icke bör försöka att få partifärg över densamma. Denna fråga om någon är individuell och bör få vara individuell, men ingen partireligion. Jag anser denna fråga vara så djupt allvarlig, så att man över personlig och partisynpunkt bör göra klart för sig, om man ser den ur livsbejakande eller livsförnekande synpunkt. Och jag är så mycket kättare, att jag tror icke ens att ett socialdemo-

Ett tack från Ellen Key.

Då man är nere i skuggornas dal, men plötsligt — vid ett nytt stup av vägen — ser mörkret glimma av ljus, blir man överväldigad. Det gör ont att ej kunna trycka alla ljusbärarnas händer, ej kunna se in i alla milda ögon. Än mera ont, att nödgas avstå även från det möjliga: att nå alla med några personligt skrivna rader. Ty detta toge månader av en tid, vilken nu tillhör det arbete som kallar. Bli detta färdigt, får det bära mitt medelbara tack till alla dem, som genom personliga vänligheter gjorde födelsedagen festlig och till dem, som den dagen tryggade Strands tillvaro som ett framtida vilohem.

Före världskriget var dess framtid viss. Men alla, som av samvetet varit hindrade att draga någon som helst fördel av kriget, ha tvärtom genom detta fått en mycket försämrad ställning. Det blev därför en lika stor som oväntad hugnad att kända och okända vänner i Sverge och de tre andra nordiska landen åter säkerställt Strands syfte. Visserligen kunna nya omstörtningar helt bortsopa detta lilla hägn om några kvinnors arbetsvila. Men kanske får jag dessförinnan dö i hoppet att efter mig andra arbetande kvinnor skola förnya sina krafter av den sköna och stärkande naturen, i vilken boet byggdes. För återlivandet av detta hopp och för all annan överflödande godhet tackar jag innerligt dem som sålunda lyst upp levnadens afton.

Till detta fattiga, men djupt kända tack fogas bönen att pressen i de nordiska landen måtte ge det en sådan spridning, att det når okända lika väl som kända, de små lika väl som de stora givarna, samman med en varm önskan om god helg åt dem alla.

Ellen Key.

kratiskt samhällssystem kan byggas och utvecklas genom idel materialism.

M o r.

Då Morgonbris utrymme inte kan medgiva fortsatt diskussion, få vi för vår del med de inlägg, som äro i detta nummer, anse densamma avslutad.

Den fråga diskussionen rört sig om har påkallat stort intresse och har utav många av våra klubbar upptagits till behandling. Men själva frågan är dock ingen partifråga, utan den är framförallt individuell och bör den ses och behandlas rent mänskligt. Det hindrar dock icke, att vid framarbetandet av en humanare lagstiftning, som i vissa fall kan medgiva frigörelse från moderskap, det kan räknas med en klar och vaken opinion från kvinnorna själva.

Det väsentliga.

(Det hörs en ringning.) (Forts.)

Gertrud (nervöst): Vem kan det vara? Jag hade inte velat att vi blev avbrutna just nu.

Jungfrun (kommer in): Det är en dam, som söker frun.

Gertrud: En dam. Bed henne komma in då.

Inga Bergner (in, resklädd, stannar i dörren).

Gertrud (upprörd): Inga! Nej, det är inte möjligt! Du har äntligen kommit till mig!

Inga (i samma ton, men litet förvirrad när hon varseblir Bertil): På genomresa för en dag, en natt.

Gertrud (fortfarande upprörd): Vi behövde inte avbryta samtalet. Det här är fortsättningen på det. Upphovet till det! Det här är min väninna, Bertil, den enda och käraste, Inga Bergner.

Bertil: Man talar om att trollen står vid dörren, fröken Bergner, det tycks ni verkligen gjort nu. Vad trolltyg ni nu emellertid för med er, kan jag endast tala om för er, att min lilla hustru tillbringat en sömlös natt för er skull, om det nu möjligen skulle kunna hjälpa oss mot vissa besvärjelser.

Gertrud (sakta): Och en och annan rolös dag kanske.

Bertil: Som ni också möjligtvis skulle kunna räkna. Vad mig själv beträffar är jag emellertid i det stora hela oskyldig, jag har nämligen endast under den sista halvtimmen under vårt tvååriga äktenskap börjat invigas i att ni finns till.

Inga: Hur känns det då?

Bertil: Det kan ni väl inte i alla fall begära, att jag skall kunna svara på så här hux flux.

Gertrud (knäpper upp Ingas kapp): Han menar att det kommit som en slags överrumpling (tar hennes kläder för att gå ut med dem).

Inga (till Bertil, leende): Det var emellertid inte meningen från min sida. Gertrud vet sedan gammalt, att jag endast lyder mina ögonblickliga impulser. (Gertrud går ut.)

Bertil: En sådan var det således, som drev er hit? Ett litet infall alltså.

Inga: Är ni av den sorten, som ser tvärs igenom?

Gertrud (kommer tillbaka): Du skulle resa strax igen, sa' du. Det kan du då inte mena. Inte sant, Bertil, en flyttfågel har hon alltid varit, just av värsta sorten, men du skall ändå inte inbilla dig, att vi ämna släppa dig så med detsamma. Vi hålla dig kvar i ving-spetsen.

Bertil: Ja, skulle ni inte åtminstone försöka pröva hur det känns att vistas under vår takas — en tid.

Inga (skakar på huvudet): Jag är endast rädd för, att det skulle kännas allt för bra. Men jag är tyvärr väntad på en ny plats kl. 9 i morgon kväll. Jag kunde dock inte fara förbi utan att hälsa på dig, Gertrud.

Gertrud: Det hade varit ett brott, ingenting mindre.

Bertil (ser på sin klocka, leende): Nu kanske emellertid damerna ursäktas, att jag av-

lägsnar mig. Vi ha en het dag på tidningen och jag inbillar mig nästan, att ni inte alltför mycket skola sakna min närvaro, åtminstone de närmaste timmarna. Glöm nu inte bara helt och hållet det materiella. Det är kanske t. o. m. inte helt uteslutet att fröken Bergner skulle vara i behov av en ordentlig frukost.

Gertrud: Du märker, att min man är bättre värd än jag är värdinna.

Inga: Tack, men det är inte precis uteslutet att hon så småningom skulle kunna komma underfund med vad det är för slags kost jag är i behov av. Jag åt en tidig frukost på tåget, så jag behöver verkligen ingenting ännu.

Bertil: Så rekommenderar jag mig då, som det heter. Möjligtvis hinner jag inte hem till middagen. Ni märker att jag är mycket snäll, fröken Bergner, men saken är den, att vi skulle ordna om ett litet samkväm vi skola ha endera kvällen i journalistklubben.

På återseende alltså, fröken Bergner, adjö, liten (kysser Gertrud lätt på kinden). (Han går.)

Inga (omfamnar Gertrud): Jag har längtat, längtat, längtat efter dig!

Gertrud (drar henne ned bredvid sig på ottomanen): Jag vet det, Inga, o, det är förskräckligt att jag inte förrän nu sagt det.

Jag kan aldrig tacka dig nog, Inga, att du kommit till mig. Jag hade emellertid i det längsta hoppats att du inte skulle ta det som likgiltighet. Ser du, Inga, om det varit någon likgiltig, i alla händelser någon, som haft mindre betydelse för mig än du, hade det naturligtvis varit mycket lättare

att skriva, men till dig, Inga. Det var som att slitas mellan två nästan jämnstarka makter. Jag blev nästan rädd. Och jag är ju ändå kvinna. Men jag försäkrar dig, Inga, det har kostat på mig. Jag kunde känna din besvikelse varje gång ett brev från dig blev obesvarat. Din intensitet kanske plågade mig mest. Det var som om du gav allt på en gång och jag hade inte en gång ett enda litet fattigt ord till tack. Du kunde tro att det lämnat mig oberörd, men, Inga, det var inte så, det har allt satt djupare märke än du kanske riktigt förstätt.

Inga (sakta): Så småningom har jag väl också kommit dit. Jag tror att det var för att jag så gärna ville tro på dig, därför att jag satt så mycket i det. Man kommer visst sällan så mycket längre än att man vill tro, som du vet, när man skall klara sig genom mysterierna.

Gertrud: Och ändå förefaller det ibland, som om livet vore mycket enklare än vad vi vilja göra av det. När man kommit underfund med det, tycker man också att man slösat bort mycket kraft i onödan, men inte det är väl heller riktigt sant, ty verkligt ger ju ingen, som inte slösat med sig själv. Ingen, det har jag sagt mig, har kunnat slösa som du.

Inga: Du skall inte säga det, Gertrud: Med ord har jag slösat, det vet jag. Men ser du, när jag nu äntligen börjat få det klart för mig, tycker jag att du givit mera helgjutet. För det är märkvärdigt, att det, som aldrig blivit uttryckt i ord, får en värdigare prägel.

Gertrud: Plåga dig inte och samla inte

Carl Larsson: SJUSOVERSKANS FRUKÖST.

flera glödande kol än jag fått förut i dag. Bertil sade några träffande ord, när jag lät undslippa mig, att det var saker, som plågade mig. Han uttryckte sin litet beska uppfattning om kvinnornas hjärteband. Ser du, när allt kommer omkring har jag ett litet skuldregister där också att betala av. Det fanns nämligen en tid, visserligen nu länge sedan, då jag gav männen hela skulden till kvinnornas upplösta vänskapsband. Jag hade nämligen givit akt på mina flickbekantas avbrutna vänskapsförhållanden och alltid var det sedan mannen på ett eller annat sätt kommit in i deras liv upplösningen skett.

Inga: Men nu har du helt ändrat åsikt? Nu inser du, att det är kvinnorna, som bära största eller hela skulden?

Gertrud: Tala inte realiteterna runt omkring oss kanske? Har du inte själv erfårit hur det känts att hålla på att bli sviken?

Inga: Du kan inte svika, Gertrud.

Gertrud: Kvinnorna i allmänhet kunna det, tycks det. Det går som en dans för dem. Tycker du inte vi äro inkonsekventa, Inga? Vi fordra t. ex., att männen skola hysa förståelse för vårt sociala arbete, vi klaga över deras brist på intresse för våra sammanslutningar, men vi glömma det viktigaste, att männen måste lära känna oss som vänner först. (Med tilltagande kraft): Jag säger dig, Inga, männen ha alltför många gånger fått iakttaga hur lätt vi uppge varandra, för hur ofta, jag frågar bara, får väl en man i verkligheten se en kvinna våga en dust för en annan, vore det ock hennes allra närmaste väninna? Följden blir naturligtvis att männen så småningom få ett slags förakt för kvinnornas vänskapsband eller, om de inte direkt förakta, inte kan det i alla händelser falla dem in att räkna dem till något av det väsentliga här i livet.

Inga: Det väsentliga. Där ha vi just ordet, den stora frågan. Att bilda hem och giva nya varelser liv, det är nu en gång väsentligt, d. v. s. det hör till de erkända kraven i en kvinnas liv, men att behovet av en annan kvinnas vänskap också skulle kunna räknas som något väsentligt, skulle kunna utveckla sig till ett otillfredsställt krav, det räknas visst i det närmaste som löjlige fantasier.

Gertrud (leende, allvarligt): De löjlige fantasierna skola vi visst ändå vara rädda om. De löna sig nog att odla. Vem vot, kanske en mera utvecklad tid har mera användning för dem. Vi skola inte tala illa om våra fantasier, Inga. Fantasierna och idéerna äro dock till slut det dyrbaraste vi äga. De äro äldre än vi och skola därför överleva oss. När det, som nu tycks som ett så tryggt underlag, det påtagligaste verkliga, börjar svikta, då är det kanske just med idéerna och fantasierna vi skola gripa tag i det andra, det vi inte med detta verkliga kunna nå. Fattig är den, tror jag, som aldrig fantiserat, som aldrig haft en till synes förflugen eller-rotlös idé, för han har, i grund och botten, inte höjt sig ett grand över det förgängligaste, dagens nödortf, stundens materiella behov.

Agitationen.

Den stora av Centralstyrelsen under höstens agitationsvecka planerade agitationen blev i det närmaste genomförd enligt de första planerna, tack vare att så många högt värderade kamrater ställde sina krafter till C. S:s förfogande.

Göteborgarna voro de första och hade sin vecka klar redan i okt. Där talade Ruth Gustafson vid 9 möten.

Fru Gustafson besökte senare Sundsvallsdistriktet och talade där på 10 platser och har dessutom talat vid flera spridda möten.

I Skåne reste Elin Neuman, Jönköping, och talade vid 16 möten, anordnade av kvinnoklubbar. Fru Nelly Thyring, Göteborg, fick Värmland på sin lott och talade där vid 14 möten. Agnes Söderqvist reste först i Hälsingland på 10 platser och knappt hemkommen fick hon giva sig av igen — till Blekinge i stället för Disa Västberg, som av hälsoskäl ej kunde infria sitt löfte att resa, och talade där vid 14 möten. I Södermanland, västra Sverge och Småland har Anna Johansson-Visborg gjort en resa, omfattande 11 platser, och i Västmanland voro anordnade 8 möten med Hulda Flood, Karlstad, som talare.

Amanda Frösell har hållit en del föredrag i trakten omkring Stockholm och undertecknad några lördags- och söndagsmöten. Som synes är det ett avsevärt arbete som utförts och ingen gång förr har vår agitationsvecka omfattat ett så stort antal möten. Huvudsakligen har det varit kvinnoklubbar som anordnat mötena, men många arbetarekommuner ha beredvilligt ställt sig som anordnare och tack vare detta har också en del nya kvinnoklubbar kunnat bildas.

Resultatet av denna stora agitation? frågar kanske någon.

Ja, rapporterna giva någon ledning; stort antal nya medlemmar till klub-

ben eller arbetarekommunen, en del nya kvinnoklubbar och främst skolning av medlemmarna, och detta, att om vi än icke få alla med, vi dock genom möten och föredrag lyckas göra klart för så många flera vad vi vilja.

Många brev från klubbar vittna också om, att de hållna mötena varit till största gagn för klubbarnas verksamhet.

En av talarinnorna säger i sin rapport: "Det skulle vara lyckligt, om klubbarna i allmänhet gjorde något mera för att utnyttja den hjälp de kunna få av en talarinna. Är ett möte ej så väl besökt, känna anordnarna sig besvikna, talarinnan känner sig besviken och mötet lämnar naturligtvis ej det utbyte det skulle. Detta är ju ej talarinnans fel, ej någons, men mötet har kanske ej varit så väl förberett." Det ligger mycken sanning i detta och det är nog möjligt att till kommande agitationsveckor vi skola ägna ett särskilt kapitel åt förberedelser för möten.

I stort sett ha alla resor gått utmärkt, endast ett par möten måst inställas på grund av något mellankommande lokalhinder i sista stund och ett på grund av ett brev, som ett nyckfullt öde ej lät komma fram i tid — men som i stället följde efter fru Neuman i nära 8 dagar — innan det till min stora häpnad återkom.

För de klubbar, som trots anmälning icke kunde komma med i agitationsveckan, kommer C. S. snarast möjligt att söka anordna en extra resa.

Å centralstyrelsens vägnar får jag härmed uttala ett tack till de kamrater, som åtagit sig agitatorns inte alltid så tacksamma värv och därmed gjort det möjligt för C. S. att anordna denna stora agitationsvecka, och ett varmt tack till alla de distrikt- och klubb-korrespondenter, med vilka jag samarbetat under agitationsveckan och ber om överseende både för väntetid och envishet.

Eder Agda Östlund.

Inga (sakta): Du gav mig alltid förr vila, du har inte ännu glömt den konsten. Egentligen kan jag aldrig tacka dig nog för alla dina starka och rofyllda ord.

Gertrud: Som en god del plåga och grubbel också. Varför glömmes du det? Och nu får du, innan jag ens hinner börja betala av mina hopade skulder?

Inga: Fresta mig inte med att säga omöjliga saker, Gertrud. Du och jag har ännu aldrig kunnat på allvar anklaga varandra. Du vet nog, att jag endast alltför gärna skulle vilja vistas i din närhet, men jag tror inte, att det skall vara så. För en dag, en natt, kommer jag kanske som nu, när längtan blir för stark, när jag känner mig flygtrött, stannar en oförgätlig härlig kväll; det stör inte din hemfrid, men för övrigt skall du inte dela dig, utan njuta din lycka så i helt stycke som möjligt. Det är meningen, när du fått den. Vi få inte förlösa våra gåvor.

Gertrud: Och du, Inga, om någon behövde ett riktigt varmt och tryggt bo, är det väl du. Jag hade aldrig hunnit bli varken så flygtrött eller så frusen som du.

Inga: Det skola vi visst helst inte tala om. Eller i alla händelser är du den enda, som skulle få säga mig sådana ord. Just därför kanske inte boet blir rätt, Gertrud. Det är kanske inte meningen, min lycka ligger kanske längre bort. Hur frusen man än är, måste man dock komma ihåg, att det finns de, som äro ännu frusnare, hur vilsen man än känner sig, de som äro ännu vilsnare. Att få äta, när man är hungrig, det är härligt, isynnerhet, när man vet att man många gånger måste bli hungrig på nytt, men att bli så mätt, att man glömmes hur det kändes att hungrig, det är det ohjälpligaste av alla förhållanden, det absoluta stillaständet.

Gertrud: Så mätta bli nog aldrig varken du eller jag, Inga, käraste.

Inga: Nej, det vore också det enda, som

Gerda Bergh död.

Fru Gerda Bergh, överintendenten Richard Bergs efterlämnande maka, avled den 18 dec. i sitt hem på Storängen, Stockholm. Fru Bergh har under många år kämpat med en svår och plågsam sjukdom; under de senaste dagarna tillstötte lungeninflammation. Hennes död blev lugn och smärtfri.

Gerda Bergh var en brinnande ande, en låga som lyste hög, klar och värmande till hennes sista stund. Själv har hon aldrig framträtt för offentligheten. Men hon var Richard Berghs maka och så mycket betydde hon för hans livsgärning, att något av den tacksamhet, som överströmmade vid hans fränfalle, också rättvisligen tillkommer henne.

Ingen som lärt känna det hem där han tänkte, arbetade och stred har det gärna kunnat undgå hur mycken kraft han hämtat där. Allt var lagt till rätta för att han skulle kunna ge sitt bästa. Som en sann konstnärshustru tog hon konsekvenserna av att ingenting får stå i vägen för verket. Och den personlighet, som präglade detta hem, var minst lika mycket Gerdas som Richard Berghs.

Ty hon var en verklig personlighet och därtill en stor och sällsynt helgjuten människa. Hon hade ett levande bildningsintresse och var in i det sista vaken för allt som rörde sig i tiden; icke blott för det som hade sammanhang med makens direkta arbete och kall, utan för allt som betyder något för människorna och deras utveckling. Hans andliga omfattning var mycket stor, men hennes var på sitt sätt nästan ändå större. Och det som var hennes särskilda märke som karaktär var lidelsen för det hon älskade och trodde på, lidelsen också i avskyn för det hon fann fult och lågt. Det fanns ingen plats för halvheter och köpslagan i hennes ståndpunkt, ingen vacklan eller tyekan i hennes vilja. Hennes idealism var sträng, krävde allt och tålde inga undanflykter. Ty som hon lärde, så levde hon. För den hon vill befrämja gav hon utan tvekan varje personligt offer som den naturligaste sak i världen.

Jag tycker skulle kunna skilja dig och mig. Rum och tid, plikter och förhållanden kunna inte skilja oss; det skall alltid finnas något som förenar oss, en hunger, som driver oss samman. (Med tilltagande kraft): Den bästa ron, Gertrud, är förfärlig. Jag såg dig hellre utsatt för faror av vad slag det vara må, tror jag, än jag återfann dig så — — — andligt borta. Det sägs, att man i verkligheten aldrig kan förlora en dröm, eftersom drömmen alltid står kvar, fast bilderna växla, men att på det sättet se någon av dem, som stått en verkligt nära, det vore bestämt att på en gång förlora kraften att drömma vidare.

Motioner och förslag till kongressen.

Agitationen.

Från Karlstads kvinnoklubb:

Klubben hemställer; "att kongressen ger den blivande förbundsstyrelsen i uppdrag att, därest agitationskrafter kunna uppbringas, hos Landssekreteriatet begära, att Landsorganisationen bekostar en av förbundsstyrelsen igångsatt och ledd agitation bland tjänarinnorna för bildande av fackföreningar, vilka i likhet med våra övriga fackföreningar sammanslutats i ett fackförbund med anslutning till Landsorganisationen".

Från Kärrgruvans soc.-dem. kvinnoklubb:

"att kongressen måtte uppta till behandling frågan om en mera omfattande agitation bland kvinnorna, särskilt på landsbygden".

Ty vi anse, att en kvinnoklubb på omkring ett 20-tal medlemmar kan utträta föga eller intet, då det stora flertalet stå oorganiserade och i många fall motarbeta klubbarnas syftemål.

Från Karlmar soc.-dem. kvinnoklubb:

Hemställes "att kongressen giver C. S. i uppdrag, att då agitationsturnéerna för kvinnoklubbarna göras upp framförallt ha Kalmar läns södra partidistrikt i välvillig åtanke".

Från Eskilstuna kvinnoklubb:

"att kongressen måtte taga i övervägande på vad sätt man skall avhjälpa bristen på kvinnliga talare". Möjligen anordna kurser för utbildande av talare eller skicka stipendiater till Brunnsviks folkhögskola.

Från Värmlands kvinnodistrikts styrelse:

Vi hemställa att kongressen ger C. S. i uppdrag att utreda de ekonomiska möjligheterna för anställande av avlönade personer, helst en för varje distrikt, som få i uppdrag att vid besök hos klubbarna samt i övrigt med råd och upplysningar hjälpa dem i deras arbete.

Från Bjufs soc.-dem. kvinnoklubb:

Hemställer "att kongressen måtte vidtaga åtgärder för agitationen i samhällsfrågor och därigenom skapa förutsättningar för starkare anslutning till klubbarna".

Organisationsformer.

Från Eskilstuna kvinnoklubb:

Är det praktiskt och av behovet påkallat att bilda eller indela landet i distrikt?

Finner kongressen det nödvändigt, vilja vi föreslå, att den giver den blivande förbundsstyrelsen i uppdrag att utarbeta grundlinjerna för såväl dess indelning som dess arbetsätt.

Från Bofors soc.-dem. kvinnoklubb:

Vi föreslå, att kongressen i samband med bildande av kvinnoförbund även uppdrager riktlinjerna för likformig distriktsorganisation.

Nykterhetsfrågan.

Från Värmlands distrikt av soc.-dem. kvinnoklubbar:

Ett gott nytt år

tillönskas våra kamrater och våra klubbar över hela landet.

Må det nya året giva ökad styrka och framgång åt vår klass och vår rörelse!

Centralstyrelsen.

Med tanke på att förbudsfrågans lösning i Norge och andra länder kanhända kommer att i någon mån påskynda utvecklingen även i vårt land, hemställa vi:

"att kongressen ger den blivande förbundsstyrelsen i uppdrag att i och genom klubbarna sätta i gång en agitations- och upplysningsverksamhet bland kvinnorna i nykterhetsfrågan, så att, då vi stå inför förbudsomröstning även här, de verkligen ha klart för sig, vad saken gäller".

Från Säffle soc.-dem. kvinnoklubb:

Bör icke Sveriges arbetarkvinnor enligt protestera mot ökade spritransoner samt mot förfuskning av § 11 i partiprogrammet?

Från Ljungby soc.-dem. kvinnoklubb:

Hemställer "att i det nya stadgeförslaget under rubriken Förbundets ändamål nykterhetsfrågan måtte inrymmas under nämnda rubrik".

Från Ängelholms soc.-dem. kvinnoklubb:

"att kongressen nu upptar till behandling frågan angående vilken ställning kvinnorna böra intaga till den nu vid stundande partikongressen föreslagna ändringen av partiets stadgar i nykterhetsfrågan".

Kommunala frågor.

Från Värmlands kvinnodistrikts styrelse:

"att kongressen ålägger våra kvinnliga kommunalrepresentanter att verka för kommunala småbarnsbéspisningar inom kommunerna".

Från Värmlands kvinnodistrikts styrelse:

Hemställes "att kongressen måtte uppdraga åt C. S. att utarbeta plan för anordnande av enhetliga kommunalkurser för kvinnoklubbarna med början helst redan i höst".

Sociala frågor.

Från Arvika soc.-dem. kvinnoklubb:

Kvinnans ställning som maka, moder och fostrarinna av det uppväxande släktet har hittills varit det minst värderade av allt arbete, och dock utgör väl just detta hennes mest betungande, mest smärtfyllda och ansvarsfulla livskall.

Vi anse det som samhällets plikt att ge erkänsla häråt och att kvinnorna på allvar resa kravet på ett månatligt bidrag för varje barn till mindre bemedlade barnaföderskor, ett visst antal år efter barnets födelse, samt att mödrahem för dem, som äro i behov därav, måtte upprättas i nödig utsträckning.

Varför skola vi giva barnen ENERGON?

Jo, därför att det i lättast absorberbara form tillför organismen just de ämnen (speciellt de organiska fosforföreningar), som barnakroppen behöver för sin fysiska och psykiska utveckling. Klena barn bliva förvånande fort friska, pigga och motståndskraftiga. ENERGON-kraftnäring, väl blandad med mjölk, välling, gröt eller omeletter enligt bruksanvisningen, tagas utan svårighet. ENERGON-MALTOS, ENERGON-KAKAO, smaka utmärkt och tagas med begärighet.

ENERGON-preparaten förordas av svenska läkare, tillhandahållas å apoteken och i drogaffärerna.

Tillverkas av

A.-B. PHARMACIA, STOCKHOLM.

Kontrollant: Professorn Fil. Doktorn K. A. Vesterberg.
Prospekt på begäran direkt från bolaget.

Historik över kvinnornas rösträttsfråga.

Ur Carl Lindhagens motion till 1919 års riksdag.

(Forts.)

Vid riksdagen 1906 kom så besökelsens stund i gestalt av genombrottets rösträttsproposition, dagtecknad den 21 februari. Den befanns vara ett anbud om en kompromiss. Den tog anspråkslöst med alla ledande synpunkter. Den byggde icke på någon medryckande hänförelse hos nationen utan vädjade praktiskt snarare till dess trötthet på rösträttsfrågan. Den talade icke om en god lösning av rösträttsfrågan utan begränsade sig till att framhålla vikten av en snar lösning av densamma. Propositionen grundades visserligen på den allmänna rösträtten men bibehöll alla strecken: könsstreck, fattigstreck, utskyls-streck m. fl. samt införde ett nytt, åldersstreck.

Några sista förtvivlade försök gjordes. En deputation av socialdemokratiska kvinnor vände sig med en vädjan för kvinnornas rösträttsfråga till socialdemokratiska riksdagsgruppen. Från denna avlämnades följande den 2 mars 1906 dagtecknade, av Branting, ordförande, och Herman Lindqvist, sekreterare, undertecknade svar:

”En kvinnlig agitationskommitté för kvinnörösträtten har till den socialdemokratiska riksdagsgruppen framställt frågan om den ville vid innevarande års riksdag framföra eller understödja en sådan motion som, om den bifalles, utverkar allmän, lika och direkt rösträtt åt kvinnorna samtidigt med rösträttsutvidgningen för männen”.

På därom framställd begäran har riksdagsgruppen skriftligen sammanfattat sin uppfattning i följande uttalande, som enligt uppdrag från kommittén tillställts fru Ellen Dahlbäck.

Att föreslå omedelbart införande i grundlagen av stadgande om kvinnans rösträtt vid val till andra kammaren på samma villkor som för männen kommer helt visst att mötas av formella invändningar med hänsyn till

ännu gällande stadganden om mannens målsmanskap. De bland oss, som förut varit riksdagsmän, ha 1904 röstat för och 1905 undertecknat motion om utredning i kvinnörösträttsfrågan. Det synes ej så lätt att tillräckligt motivera, varför en sådan utredning nu skulle ha blivit helt obehövlig. Något förhandslöfte att understödja en från annat håll väckt motion i ämnet, utan att ha sett densamma, finna vi under alla förhållanden olämpligt att avgiva.

Men även om dessa formella betänkligheter måhända kunna övervinnas, kvarstår för oss den invändningen, att ett bestämt framförande just nu från arbetarepartiets sida av krav på kvinnans rösträtt samtidigt med rösträttsutvidgningen för männen skulle vara att med öppna ögon inbjuda första kammaren att med anledning av motion från oss genom beslut om en ny utredning hindra ett positivt resultat i fråga om rösträtten för män. För en sådan politik vilja vi i rösträttsfrågans nuvarande läge icke påtaga oss ansvaret, då efter vår övertygelse en rösträttsreform, som skulle giva arbetarna ett väsentligt ökat inflytande i samhället — något som vi ämnat föreslå såsom förbättringar till k. m:s förslag — kommer att väsentligt underlätta ett verksamt framförande av övriga viktiga reformer på vårt program, bland dem även allmän rösträtt för kvinnor.”

Vänner av ett rösträttsförslag, som svarade mot våra förväntningar på genombrottet, kallade några riksdagsmän av vänstern till en sammankomst i riksdagshuset för att rådgöra om situationen och föreslå särskilt den kvinnliga rösträtts infogande i det framkomna förslaget. Flertalet liberaler i riksdagen syntes dock med resignation böja sig under deras regerings taktik. Socialdemokraterna voro obevekliga. En av dem menade, att ”historisk kontinuitet” krävde att kvinnorna måste vänta och en annan ansåg sig till och med nästan göra sig skyldig till ”demagogi”, om han vid detta tillfälle skulle gå fram även med kvinnorna.

Det var förbi. Man stod tydligen icke inför något verkligt genombrott.

Unionsupplösningen innebar icke någon så stor prövning, som det förebars under de upprörda tiderna. Den utropade nationella samlingen var mera en famlande strävan att slå vakt om skenet än en sammanslutning omkring de verkliga värdena, och den uppflammande fosterlandskärleken var måhända mera ett utbrott av sårade känslor, än en medveten föresats att i det helas intresse offra några egna fördelar. Den stora saken hade fallit av brist på tro, tillförsikt och entusiasm inom de ledande politiska vänstergrupperna.

Under sådana förhållanden återstod för liberala samlingspartiets vänster, en liten grupp på åtta man, intet annat val än att bryta sig ut ur vad de kallade det stora parlamentariska eländet. Gruppen gick fram med en egen rösträttsmotion, som i regeringens förslag infogade den kvinnliga rösträtten samt ur förslaget borttog alla andra obehöriga rösträttsstreck, allt ”till förverkligande av den i senare tider allmänt förordade nationella samlingen”. Vi gävo i motionen vår stämning luft i följande uttalande: ”Man måste spörja sig om i avseende å den grundläggande rösträttsfrågan ens någon ny och livgivande impuls hitintills framgått ur de stora orden. Alla partier söka fortfarande främst att hålla kännningen med sina gamla positioner, vi räkna ut på öret vad som kan vinnas eller förloras och vi föra ånyo fram våra gamla förslag om partiella rösträttsreformer i stället för att envar och alla borde komma med hela nationen. Opportunismen poekar nästan till ofördragsamhet, allt stannande i stöpet kallas för historisk kontinuitet, och den samlande lösen för oss alla är att ingen kan eller får taga något på sitt ansvar.”

Om kvinnans valbarhet tilläto vi oss att i motiveringen allenast ”varsla”, såsom något oundvikligt. Den medtogs ej i förslaget. Detta var ett fortsatt offer åt motståndet och motiverades även därmed att rösträttskvinnorna själva, sannolikt av opportunitetsskäl, då ännu icke uppställt detta krav.

Även annat missnöje gav sig tillkänna om än ej i samma utsträckning. I andra kammaren motionerade sex medlemmar ur liberala majoriteten om allmän rösträtt för kvinnor på samma villkor som de för män föreslagit. Uti första kammaren upprepades motionen om politisk rösträtt för kommunalt röstberättigade kvinnor. Fyra medlemmar av högern förordade där rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män

VARJE HUSMODER

som vill att pengarna skola räcka till
det mesta möjliga men ändå vill ha full-
goda varor gör sina inköp för hushållet i

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM M. O.

men önskade förslag från regeringen dels därom före valperiodens slut samt dels om garantier mot de gemensamma omröstningarna såsom villkor för allmän rösträtt över huvud taget.

Socialdemokraterna å sin sida demonstrerade med en motion, däri påyrkades utskyldsstreckets borttagande men bibehöllos de andra strecken däribland könsstrecket och väsentligen fattigstrecket.

Resultatet av vänsterns framträdande som regeringsmakt blev ett nederlag. Dess författningsförslag föll och man kan gott säga att det gjorde det utan ära. Den omsorgsfullt övervägda taktiken avkastade ej någonting. Kanske berodde detta därpå, att det ej bodde någon gud i förslaget. Första kammarens motstånd var dock också avgörande.

I andra kammaren avslogs sedan efter votering socialdemokraternas motion, till vilken Branting yrkade bifall under förhoppning, att "åtskilliga, vilka måhända eljest icke skulle vilja gå så långt, dock anse att situationen kan kräva ett uttalande i sådan riktning." Omedelbart därefter bereddes efter omröstning samma öde åt de åtta liberalernas motion. "Därmed hava vi", yttrades det i bifallsyrkandet, "velat visa hän mot det mål, till vilket vi dock en gång skola komma. Men vi hava också på samma gång velat uttala vår övertygelse, att detta mål redan nu borde hava uppnåtts."

Nu inträffade emellertid det märkliga och överraskande att riksdagen i stället med majoritet i båda kamrarna enade sig om något annat och att detta andra var just det som regeringen alldeles bannlyst ur sitt förslag för att vinna kamrarnas bevägenhet. Uti en värtalig skrivelse uttalade sig riksdagen med övertygelse för kvinnans rätt att erhålla politiskt medborgarskap och det påtagliga gagnet därav. Det begärdes därför en allsidig utredning och ett förslag i ämnet bifölls i andra kammaren med 127 röster mot 100 och i den första med 69 röster mot 60. Kanske var det i alla fall så, att folkrepresentationen under det färska intrycket av de allvarliga upplevelsorna kände ett behov att på något sätt gottgöra vad regeringen försummat eller att komma med hela nationen.

Riksdagen fick i denna sin vädjan ett svar från den liberala ledaren. Våren 1906 höll han i Östersund ett politiskt tal. I detta yttrade han även föl-

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Storfors.

Storfors socialdemokratiska kvinnoklubb har icke låtit höra av sig någon gång i Morgonbris, men klubben lever dock och arbetar på sitt bästa möjliga sätt.

Arbetsrekommunen på platsen hade anordnat ett agitationsmöte för kvinnor, söndagen den 9 februari detta år, med föredrag av fru Hulda Flood över ämnet: Kvinnorna och den nya tiden. Omedelbart efter föredraget antecknades 12 medlemmar och sedan valdes styrelse och klubben sattes i gång. 50 ex. av Morgonbris säljas pr månad. Möten skola hållas en gång i månaden, men under sommaren ha mötena varit fåtaligt besökta och föreningsarbetet går bättre på vintern. Men nu börjar arbetet att komma i gång och viktigt är att kunna anordna såväl värdefulla som underhållande möten.

Tisdagen den 11 nov. hölls ett agitationsmöte med föredrag av fru Nelly Thüring, Göteborg, över ämnet: Nya tider och nytt ansvar. Mötet öppnades av ordföranden fru Anna Johansson, som hälsade de närvarande hjärtligt välkomna. Mötet var omväxlande med musik och det intressanta och värdefulla föredraget mottogs med livligt bifall. Det var besökt av ett hundratal personer, största delen kvinnor, skada att ej lokalen var till trängsel fylld. Ordföranden tackade publiken för deras uppmärksamhet samt värdade till alla kvinnor inom samhället att ansluta sig till klubben.

Kvinnor: Ryck mangrant in i klubben, deltag i arbetet med all kraft, giv dem ditt moraliska stöd, som kämpa för mänsklighetens frigörelse! Låt icke dessa maningsord förklinga ohörda! Bort med alla småaktigheter och se först av allt på, att vårt framåtsträvande krönes med framgång. Den som skriver detta vill härmed göra honnör för de kvinnor, som alltid vetat att stå kvar i arbetarrörelsen.

Vill man vinna något, då måste man göra något. Kamratliga hälsningar!

Ref.

jande: "Var och en som har förmåga att se verkligheten sådan den är måste betvivla, att allmänna opinionen är mogen för den kvinnliga rösträttsfrågans lösning." Vänsterpolitiken hårdnade till över sitt verk såsom ofta sker när illusionerna ramla. (Forts.)

PELLERINS

GRÄDD- och VÄXTMARGARIN

marknadens förnämsta fabriker.

A.-B. Pellerins Margarinfabriks

Avd.-kontor, Skeppsbron 4, Stockholm.
R. T. 24 95, 44 63. S. T. 26 88, 78 66.

Från Lesjöfors kvinnoklubb.

Söndagen den 9 nov. hade klubben besök av vår partivän fru Nelly Thüring från Göteborg, varvid fru Thüring höll ett med uppmärksamhet intresse följt föredrag. Tal. påvisade vilka spörsmål, som komma att ligga oss kvinnor varmast om hjärtat under den närmaste framtiden, och uppmanade kvinnorna att på allt sätt söka tillvarata sina intressen i samhället samt att de borde ansluta sig till sin egen klubb, ty det är inom den kvinnorna skola samlas för att kunna bättre göra sina krav gällande.

Som vi ej i tid fingo klarhet om när vårt föredrag skulle hållas, kunde vi ej anordna något festligt i samband med föredraget, utan beslöt klubben att i stället anordna ett festmöte nästa söndag. Detta anordnades även och var väl besökt av klubbens medlemmar. Flera frågor diskuterades livligt, särskilt en fråga: Är sagostundsverksamheten till god uppfostran för våra barn? Flera talare påvisade vilken orättvisa som vederfares våra barn, att de i sin späda barndom skola bliva intubbade i — genom sagoböcker asmt barnföreläsningar m. m. — att det i djupa skogen, i berg och klyftor, skall bo sådana vidunderliga varelser som jättar, tomtar och troll.

Det har skrivits en oändlig massa barnsagor, förnämligast i jultidningar, det anordnas sagostunder för barn och man kan få se de vidunderligaste saker upprullas på biograffilmer, saker, som icke närmelsevis finna sin motsvarighet livet. Men har nu någon tänkt på huruvida dessa fantastiska uppdiuktade sagohistorier om tomtar och troll m. m. verkligen kan vara någon god uppfostringsmetod för barnen? Den vuxna nutids-

Kooperativa försäkringsanstalter.

Liv- försäkra Er i **FOLKET**

försäkringsbestånd: 43,250,000 kr.

Brand- försäkra fastigheter o. lösöre i **SAMARBETE**

försäkringsbestånd: 160,381,800 kr.

Vänd Er till ombudet i orten eller vederbörande anstalt, Stockholm.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon vråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** & sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

människan har ju slagit ifrån sig tron på dylika saker såsom något obefintligt och tillhörande den grå forntiden. Nå, men varför inympa på barnen detta överkliga, som de ju måste tro på, då de hör det berättas av de äldre samt då de se det på biograf-filmen. Detta kan i många fall giva anledning till att barnen få anlag för mörkvaldet, det uppskrämmer deras fantasi och det kan leda till allvarliga följder för framtiden.

Klubben vill härmed rikta en maning till övriga kvinnoklubbar att taga frågan under behandling och ått sedan i Morgonbris införa klubbarnas uttalanden som troligtvis komma att bli ganska intressanta.

En hjärtlig kamrathälsning till alla klubbar landet runt från Lesjöforsklubben genom dess

Kommitterade.

Från Söderhamns skärgård.

Det nu avslutade världskriget har alltför tydligt visat, att militarismen har varit och kommer att fortfarande bliva en fara för världsfreden. Då detta icke kan tillbakavisas anse vi tiden vara inne för bortskaffandet av militarismen i alla dess former: "Gå fram för ren avvärning!" På krigets barbari, på militarismens altare, anse vi att nog med unga liv ha offrats. Vi vilja och kunna icke offra våra män — våra söner för en sådan sak. Bort med en sådan institution, som folket endast skall offra tid och pengar på, men icke ha något bestämmande över. Vi vädja till riksdag och regering att de sätta in hela sin kraft för ett sådant arbete och vi vilja ropa högt till allt folk, särskilt till kvinnorna: Låt vår lösen bliva: Ned med militarismen!

Resolution antagen av Söderhamns skärgårds kvinnoklubb.

Med hälsningar till kamraterna landet runt bedja vi er agitera i denna fråga.

En seger för kvinnorna i England.

Det har varit val till stadsfullmäktige i Englands olika städer, och resultatet har blivit en avgjord seger för kvinnorna. Enbart i London blevo 97 kvinnor valda av de uppställda 240 kandidaterna.

Den mest bekanta av de valda är måhända miss Amy Hughes, en i sociala frågor mycket verksam kvinna. Doktor Ethel Bentham har valts som representant för arbetarepartiet. Hon har skaffat sig ett berömt namn som läkare och har tagit verksam del i arbetet

A.-B. NYA BANKEN.

Alla slag av bankaffärer.

Högsta inlåningsränta.

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN
EN KRONA HIT... EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

Liksom även **SVEA GRÄDD**

för bordet, stekning och bakning.

Samma oöverträffade kvalitet som före kristiden.

för mödrar och barn. Mrs Seurr är likaledes vald från arbetarehåll. Hennes man hör till de mera bekanta arbetareledarna. Miss Alice Gilliatt, som även tillhör arbetarepartiet, har utmärkt sig som farmaceut och är ordförande i de kvinnliga farmaceuternas förening. Miss Mary James och miss Jessie Stephens äro likaledes mycket bekanta inom Londons arbetarekretsar, och den sistnämnda har ofta stått på partiets talarstolar och förfäktat kvinnornas frågor. Särskilt har tjänarinnornas sak legat henne om hjärtat och hon har kämpat för att skaffa dem kortare arbetstid och en bättre social ställning. Själv har hon utfört en tjänarinnas arbete både på hotell och i privathus.

I Hull har valts en järnvägsarbetarehustru, som visat sig som en sällsynt god talarinna, som förstår att vinna sitt auditorium.

Resultatet är som sagt särdeles uppmuntrande för kvinnorna, vilka också själva verksamt bidragit att framkalla det genom sitt mycket livliga deltagande i valet, där de genomgående stött de kvinnliga kandidaterna.

Gynna Morgonbris' annonsörer!

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse.

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta onsdagen i månaden kl. 8 e. m. å Bryggeriarb.förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 236 58.

Sthlms. Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Allm. Kvinnoklubbs sångkör. Repetition torsdagar kl. 8 e. m. i Folkets Hus, rum J. Beställningar mottager fröken L. Jäderlund, Allm. tel. Kungsh. 20 54, Snudbyberg 3.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus. Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. å Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ordinarie möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.